

Paikallisten suhtautuminen Oulaisten Karahkan tuulivoimapuiston
rakentamiseen 2020-luvun alussa

Veera Sippola
Kandidaatin tutkielma
Kulttuuriantropologia
Humanistinen tiedekunta
Oulun yliopisto
Kevät 2022

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
1.1. Tutkimuskohteen esittely	3
1.2. Tutkimustavoite ja -näkökulma.....	4
2. Tutkimusprosessi ja -aineistot	6
2.1. Haastattelut.....	6
2.2. Muut keskeiset lähteet.....	7
3. Tuulivoimapuiston rakentamiseen suhtautuminen paikallisyhteisössä	9
3.1. Tuulivoimahankkeen vaikutukset ympäristöön ja paikallisyhteisöön.....	9
3.2. Asukkaiden käsitykset vaikutusmahdollisuuksistaan tuulivoimahankkeeseen.....	19
4. Yhteenveto.....	25
Lähteet.....	27
Liitteet.....	29

1. Johdanto

1.1. Tutkimuskohteen esittely

Tutkimukseni aiheena on paikallisten suhtautuminen lähialueelle rakennettavaan tuulivoimalaan. Valitsin kohteekseni Oulaisten Karahkan alueelle suunnitteilla olevan tuulivoimapuiston, sillä kuulin kyseisestä hankkeesta lähialueella asuvilta sukulaisiltani. Kiinnostuin niistä moninaisista syistä, joiden takia osa paikallisista vastustaa tuulivoimapuiston rakentamista ja näin tilaisuuden selvittää tarkemmin, miksi osa paikallisista on hankkeesta toteutetun asukaskyselyn mukaan kokenut tuulivoimapuiston sekä sen yhteyteen rakennettavien voimalinjojen vaikuttavan niin negatiivisesti muun muassa asuinympäristön viihtyisyyteen ja maisemaan. Asukaskyselyn mukaan muutokset maisemassa on koettu tuulivoimapuiston merkittävimpana kielteisenä vaikutuksena, mutta asukkaat ovat kokeneet tuulivoimapuistolla olevan myös myönteisiä vaikutuksia (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020). Tavoitteenani on tutkimuksessa tarkastella näitä kokemuksia tarkemmin, ja päästä syvemmin kiinni siihen, miten paikallisyhteisö suhtautuu tuulivoimapuiston rakentamiseen.

Tutkimuksen kohteena on Oulaisten Karahkan alueelle suunnitteilla oleva tuulivoimapuisto, jonka suunnittelusta vastaa VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy. Oulainen sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla, 101 kilometrin päässä Oulusta. Oulaisissa asuu reilut 7000 ihmistä, ja sen lähikuntia ovat Pyhäjoki, Merijärvi, Haapavesi, Raahe, Alavieska ja Ylivieska. Oulaisten Karahkan alueelle on suunnitteilla yhteensä 25 uuden tuulivoimalan rakentaminen. Rakentamisen on määrä alkaa vuonna 2022, ja tuotannon käynnistymisen, eli tuulivoimapuiston kaupallisen käyttöönoton, vuonna 2024. Valmiin tuulivoimapuiston arvioitu kokonaisteho on noin 170 megawattia (MW), ja voimalan kokonaiskorkeus maksimissaan 250 metriä. Tuulivoimahankkeen suunnittelu on käynnistynyt vuonna 2016 ja Oulaisten kaupunginvaltuusto on hyväksynyt osayleiskaavaehdotuksen 3.2.2021. (Tuulipuisto Karahka | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy.) Tammikuussa 2022 julkaistun uuden tiedotteen mukaan tuulivoimapuiston rakentamisen valmistelu ajoittuu vuoteen 2022 ja varsinainen rakentaminen toteutuu vuonna 2023 (Karahkan hanke etenee rakennuslupien myötä | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy, 2022).

Tutkimuksessa tarkastelun kohteena on tuulivoimalan vaikutusalueen paikallisyhteisö: vakituiset asukkaat ja/tai kesäasukkaat. Hankkeesta on järjestetty avoimia yleisötilaisuuksia, ja yleisö on saanut toimittaa Oulaisten kaupungin tekniselle lautakunnalle asiakirjoja ja suunnitelmia koskevia mielipiteitä. Lisäksi hankkeesta on toteutettu asukaskysely, jossa on kartoitettu tuulivoimapuistosta aiheutuvia ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia. Asukaskyselyn yhteenveto on julkaistu 8.4.2020 (FCG

Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020), ja se on avoimesti nähtävillä, samoin kuin ympäristövaikutusten arviointi eli YVA-suunnitelma, joka on vuoden 2018 loppupuolella julkaistu nähtävillä. (Ymparisto.fi > Karahkan Tuulivoimapuiston Yleiskaava ja Ympäristövaikutusten Arviointi, Oulainen.)

1.2. Tutkimustavoite ja -näkökulma

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää paikallisyhteisön suhtautumista Karahkan tuulivoimapuiston rakentamiseen. Haluan selvittää paikallisten asukkaiden ja/tai loma-asukkaiden käsityksiä lähialueelle rakennettavan tuulivoimapuiston aiheuttamista tulevista muutoksista alueeseen ja muun muassa sen maisemaan. Lisäksi pyrin selvittämään asukkaiden näkemyksiä heidän omista vaikutusmahdollisuuksistaan tuulivoimahankkeeseen.

Tutkimuskysymyksinä minulla on seuraavat:

1. Millaisia ympäristöön ja paikallisyhteisöön kohdistuvia vaikutuksia lähialueen asukkaat arvioivat tuulivoimapuiston aiheuttavan sekä tuulivoimalan että voimalinjojen osalta? Miten näihin vaikutuksiin suhtaudutaan?
2. Miten alueen asukkaat näkevät ja arvioivat omat vaikutusmahdollisuutensa Karahkan tuulivoimalahankkeeseen?

Tutkimuskysymyksessä 1 pyrin ennen kaikkea selvittämään, millä tavoin asukkaat suhtautuvat tuulivoimapuiston rakentamiseen ympäristön ja maiseman näkökulmista. Millä tavalla maiseman mahdollisiin muutoksiin suhtaudutaan ja millä tavalla vaikutukset muun muassa alueen viihtyvyyteen, luontoon ja ulkoiluun koetaan? Asukaskyselyn mukaan tuulivoimapuiston ja voimalinjojen aiheuttamat mahdolliset muutokset maisemaan on arvioitu asukkaiden/loma-asukkaiden keskuudessa pääosin hyvin kielteisinä (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 8). Millä perusteilla muutokset nähdään kielteisinä? Millä tavoin paikallisten paikkasuhde on osana tuulivoimalan rakentamiseen suhtautumisessa?

Tutkimuskysymykseen 1 pyrin löytämään vastauksia haastattelujen kautta. Lisäksi tavoitteenani on hyödyntää kirjallista lähdemateriaalia kuten muista tuulivoimahankkeista toteutettuja tutkimuksia ja niiden tuloksia, joita minulla on tarkoituksena verrata oman tutkimukseni tutkimuskohteeseen ja haastatteluaineistoon. Käytän hyväkseni myös hankkeesta toteutettua asukaskyselyä, jossa on kartoitettu tuulivoimapuistosta aiheutuvia ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia. Kyselyn yhteenveto on julkaistu avoimesti nähtävillä 8.4.2020 (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020).

Tutkimuskysymyksessä 2 tavoitteenani on selvittää, millä tavoin asukkaat arvioivat olleensa osana tuulivoimapuiston suunnitteluprosessia ja millä tavoin he arvioivat omat vaikutusmahdollisuutensa suunnitteluprosessissa. Lisäksi haluan selvittää, ovatko asukkaat kokeneet, että tuulivoimapuistoon liittyvistä asioista on tiedotettu tarpeeksi selkeästi, ja millä tavoin yleisötilaisuudet on nähty vaikutusmahdollisuutena tai miten ne ovat vaikuttaneet käsityksiin tuulivoimahankkeesta ylipäätään. Näihin kysymyksiin pyrin löytämään vastauksia haastattelujen kautta.

Tutkimusnäkökulmana hyödynnän tutkielmassani ympäristöantropologian näkökulmaa. Ympäristöantropologia on antropologian erityisala, jonka tutkimuskohteena ovat ihmisten ja ympäristön väliset vuorovaikutussuhteet (Kopnina & Shoreman-Ouimet, 2013: 1). Ympäristönäkökulmilla on antropologiassa pitkä historia, mutta alan kehittymisen kannalta keskeisimpänä hahmona voidaan pitää Julian Stewardia, joka kehitti 1950-luvulla kulttuuriekologian tutkimusteorian (Townsend, 2018: 11). Kulttuuriekologia tutkii sitä, miten ihmiset sopeutuvat ympäristöönsä kulttuurin avulla (Harnish et al., 2016: 3). Ympäristöantropologia sai alkunsa paljon kannattajia keränneestä kulttuuriekologiasta, ja 1970-luvun kasvanut kiinnostus ympäristöongelmia kohtaan lisäsi ympäristöantropologisen tutkimustyön suosiota (Townsend, 2018: 11).

Ympäristöantropologia on selkeästi tavoitteellista, ja nykypäivän ympäristöantropologia pyrkiikin usein sekä ymmärtämään ympäristöön liittyviä ongelmia että etsimään ratkaisuja niihin (Kopnina & Shoreman-Ouimet, 2013: 1–2). Ympäristöantropologiaa voidaan käyttää kattokäsitteenä sen eri lähestymistavoille, kuten poliittiselle ekologiselle tai etnoekologiselle (Townsend, 2018: 12). Termien ympäristöantropologia ja ekologinen antropologia käyttö vaihtelee: jotkut ovat käyttäneet näitä kahta termiä toistensa synonyymeina tai jompaakumpaa toisen kattokäsitteenä. Termien käyttötavasta riippumatta ympäristöantropologian erityisalan suosio on kasvanut huomattavasti sitten 1950-luvun, ja se kattaa laajan kirjon työkaluja ihmisen ja ympäristön suhteiden tutkimiseen. (Harnish et al., 2016: 7.) Käytän tässä tutkielmassa termiä ympäristöantropologia, ja viittaan tällä termillä lähdeaineistossani esiintyviin englanninkielisiin termeihin *environmental anthropology* ja *ecological anthropology*. Sovellan tutkielmassani ympäristöantropologian näkökulmaa siten, että tarkastelen, miten tällä hetkellä vielä rakenteilla oleva tuulivoimapuisto vaikuttaa ympäristön ja ihmisen väliseen vuorovaikutukseen. Hyödynnän tätä näkökulmaa selvittäessäni tulevan tuulivoimalan aiheuttamia ympäristöön ja paikallisyhteisöön kohdistuvia vaikutuksia ja paikallisten suhtautumista niihin. Tuleva tuulivoimapuisto toimii tässä tutkimuskohteessa siis ihmisen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen vaikuttavana tekijänä. Haastatteluissa tämä tuli esille muun muassa maalaismaiseman ja teknologian vastakkainasettelun kautta. Otan ihmisen ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen huomioon myös siinä, miten asukkaat arvioivat vaikutusmahdollisuutensa

hankkeeseen. Avaan seuraavissa luvuissa enemmän sitä, millä tavoilla soveltamani ympäristöantropologian näkökulma tuli esille haastatteluissa.

2. Tutkimusprosessi ja -aineistot

2.1. Haastattelut

Keräsin tutkimusaineistoni haastattelujen kautta. Toteutin tutkimustani varten yhteensä kolme yksilöhaastattelua alkuvuoden 2022 aikana. Toteutin haastatteluista kaksi kasvotusten, molemmat informanttien kotona, ja yhden haastattelun etänä puhelimitse. Haastatteluista ensimmäisen toteutin 12.2., toisen 12.4. ja kolmannen 15.4.2022. Kaikki kolme informanttia ovat aikuisikäisiä henkilöitä, jotka asuvat joko vakituisesti tai kausittain Oulaisissa tai sen lähikunnissa. Informantit esiintyvät tässä tutkimuksessa koodinimillä informantti A, B ja C. Haastattelut olivat puolistrukturoituja haastatteluja, joita varten olin etukäteen suunnitellut teemalistan (Liite 1. Haastattelun teemalista). Kysyin myös haastattelutilanteissa mieleen tulleita lisäkysymyksiä tai tarkennuksia tarpeen mukaan. Haastatteluissa käsitelimme informanttien kokemuksia tuulivoimapuiston mahdollisista vaikutuksista muun muassa ympäristöön ja maisemaan sekä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia tuulivoimapuiston suunnitteluvaiheissa. Aloitin haastattelut kertomalla hieman tutkimusaiheestani ja haastattelun kulusta, ja vastasin informantin mahdollisiin kysymyksiin tutkimuksesta tai haastattelusta. Kysyin haastatteluissa aluksi hieman informantin suhteesta alueeseen ja sen ympäristöön ja maisemaan, minkä jälkeen siirryimme keskustelemaan Karahkan tuulivoimahankkeesta sekä informantin omista hankkeeseen liittyvistä ajatuksista. Tämän jälkeen kysyin myös informanttien yleisiä näkemyksiä tuulivoimasta energiakeinona. Lopuksi keskustelimme vielä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista hankkeen suunnitteluvaiheeseen sekä hankkeen kulusta tästä eteenpäin.

Täytin Oulun yliopiston opinnäytetyötutkimukseen osallistuvalla tarkoitetun tietosuojailmoituksen etukäteen ja toimitin sen ennen haastattelua sähköpostitse informanteille. Täytin myös tietosuoja koskevan ennakoarvioinnin. Lisäksi informantit täyttivät suostumuslomakkeen, jonka myös kävimme yhdessä läpi ennen haastattelua. Varmistin ennen haastattelua, että informantit olivat ymmärtäneet tietosuojailmoituksen, suostumuslomakkeen ja niiden sisällön ja merkityksen sekä annoin informanteille mahdollisuuden esittää tietosuojaan liittyviä kysymyksiä.

Nauhoitin ja litteroin haastattelut ja koodasin informantit, jotta he eivät ole litteraateista eivätkä valmiista tutkielmasta tunnistettavissa. Informanttien henkilötiedot tallensin mahdollisia jatkokysymyksiä varten erilliseen salasanalla lukittuun tiedostoon. Tallensin litteraatit ja nauhoitukset omaan henkilökohtaiseen arkistooni salasanalla suojattuun kansioon mahdollista jatkotutkimusta varten. Arkistoinnin tarkan keston ilmoitin informanteille tietosuojailmoituksessa.

2.2. Muut keskeiset lähteet

Asukaskyselyn yhteenveto

Tekemiäni haastattelujen lisäksi hyödynnän tutkielmassani myös muuta aineistoa. Yhtenä keskeisenä lähteenä minulla on Karahkan tuulivoimapuistosta tehty asukaskysely ja sen yhteenveto, joka on julkaistu 8.4.2020 ja on avoimesti nähtävillä. Kysely oli lähetetty postitse 500 kotitalouteen, ja vastauksia siihen oli saatu yhteensä 158 kappaletta. Sen vastaajista 82 % on alueen vakituksia asukkaita ja 18 % vapaa-ajan asukkaita. Kyselyssä on kartoitettu tuulivoimapuiston vaikutusalueen asukkaiden arvioita niin hankkeen vaikutuksista eri osa-alueilla kuten muun muassa viihtyisyyden, maiseman ja harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta, kuin myös heidän suhtautumistaan tuulivoimaan yleisesti. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 8-11.) Asukaskyselyn yhteenvedon lisäksi hyödynnän myös muita Karahkan tuulivoimapuistosta avoimesti julkaistuja tiedotteita ja uutisia, joita olen aktiivisesti seurannut esimerkiksi VSB:n kotisivuilta, joille hankkeeseen liittyviä tietoja ja uutisia on hankkeen mittaan päivitetty (Tuulipuisto Karahka | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy).

Tarkastelin asukaskyselyn yhteenvetoa hahmotellessani omaa tutkimusaihetta ja -kysymyksiäni ja kiinnostuinkin siitä, millaisia syitä asukaskyselyn vastausten taustalla voisi olla. Miksi esimerkiksi tuulivoimaloiden aiheuttamien maiseman muutosten oli arvioitu vaikuttavan asukkaiden omaan elämään pääosin kielteisesti? Asuinalue oli arvioitu nykytilanteessa hyvinkin viihtyisäksi, mutta yhteenvedon mukaan monet kyselyn vastaajat arvioivat viihtyisyyden laskevan huomattavasti tuulivoimapuiston rakentamisen jälkeen. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 9.) Kysely tarjoaa kattavan katsauksen asukkaiden näkemyksiin tulevasta tuulivoimalasta ja sen vaikutuksista, mutta minua alkoivat kiinnostaa syvemmät syyt näiden vastausten taustalla. Mikä saa asukkaat suhtautumaan maiseman muutoksiin niin negatiivisesti? Miten asukkaiden suhde alueeseen kenties vaikuttaa tuulivoimahankkeeseen suhtautumiseen? Kyselyn yhteenveto ja sen kirvoittamat pohdinnat auttoivat minua myös haastattelun teemalistan suunnittelussa.

Kirjalliset lähteet

Tutkimuksessa hyödyntämäni kirjallisuusaineisto koostuu edellä luvussa 1.2. esittelemieni ympäristöantropologian teosten lisäksi tuulivoimaan liittyvistä kirjallisista lähteistä. Onnistuin löytämään runsaasti erilaisia tutkimuksia paikallisten asukkaiden suhtautumisesta alueelle rakennettuihin tai rakennettaviin tuulivoimaloihin. Vastaavia tutkimuksia on tehty ympäri maailmaa eri kohteissa ja monista erilaisista näkökulmista. Muun muassa Patrick Devine-Wright on tutkinut paikkasuhteen merkitystä asukkaiden asenteisiin tuulivoimahankkeita ja muita uusiutuvan energian hankkeita kohtaan (Devine-Wright, 2011b; Devine-Wright & Howes, 2010).

Tuulivoimaa koskevista lähteistä keskeisimpänä minulla on kuitenkin Kristiina Korjonen-Kuusipuron ja Sari Janhusen artikkeli ”Tyyntä ja myrskyä: Tunteet osana tuulivoiman sosiaalista hyväksyttävyyttä” (2015). Artikkelissa on neljän eri tapauksen pohjalta tarkasteltu tunteiden osallisuutta tuulivoimahankkeisiin suhtautumisessa, ja kirjoittajat esittävät, miksi tuulivoimahankkeisiin liittyviä tunteita tulisi ymmärtää paremmin. Artikkelista käy hyvin ilmi tunteiden merkitys ympäristökonfliktitilanteissa, sekä miksi tuulivoimahankkeisiin liittyviä tunteita kannattaa siis tutkia. (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015.) Artikkelissa tuodaan esille, kuinka Suomen tuulivoimahankkeet etenevät pitkälti ”ylhäältä alas johdettuina prosesseina”, eivätkä asukkaat useinkaan koe ääntään kuulluksi (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 15). Vähäisiksi koetut vaikutusmahdollisuudet herättivät haastateltavien keskuudessa turhautumista ja ärsyyntymistä (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 22), ja epäonnistunut vuorovaikutus sekä huonot kokemukset rakentamisprosessista näkyivät kielteisenä suhtautumisena tuulivoimaa kohtaan (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 27). Lähdin selvittämään omien haastattelujeni kautta, millä tavalla Karahkan lähialueen asukkaat ovat kokeneet omat vaikutusmahdollisuutensa hankkeeseen, ja ovatko he kokeneet tulleen kuulluksi. Kaiken kaikkiaan artikkeli herätti paljon mielenkiintoisia ajatuksia, jotka yhdessä muun lähdeaineiston kanssa auttoivat minua kehittämään omia tutkimuskysymyksiäni sekä haastattelun teemalistaa.

3. Tuulivoimapuiston rakentamiseen suhtautuminen paikallisyhteisössä

3.1. Tuulivoimahankkeen vaikutukset ympäristöön ja paikallisyhteisöön

Karahkan tuulivoimapuistosta tehdyn asukaskyselyn yhteenvedon perusteella tuulivoimapuistoon suhtaudutaan paikallisyhteisön keskuudessa pitkälti kielteisesti. Suuri osa asukkaista arvioi muun muassa tuulivoimaloiden ja voimajohtojen aiheuttamien maiseman muutosten sekä tuulivoimaloiden synnyttämän äänen vaikuttavan kielteisesti tai erittäin kielteisesti omaan elämäänsä. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 8.) Toteuttamissani kolmessa haastattelussa nousi esille pitkälti samanlaisia ajatuksia. Kielteinen suhtautuminen tulevaan tuulivoimapuistoon oli selkeästi esillä jokaisessa haastattelussa. Kukin informantti suhtautui kuitenkin hieman eri tavalla tuulivoimapuiston ja -hankkeen eri osa-alueisiin, eikä kaikkia tuulivoimapuiston aiheuttamia vaikutuksia koettu yhtä haitallisina tai häiritsevinä. Myös asukaskyselystä käy ilmi, etteivät kaikki asukkaat suhtaudu kielteisesti tuulivoimapuiston aiheuttamiin muutoksiin: moni kyselyyn vastanneista ei koe hankkeeseen liittyvien asioiden vaikuttavan omaan elämäänsä tai ei osaa sanoa niiden vaikuttavan. Pienehkö osa vastaajista myös arvioi joidenkin hankkeeseen liittyvien asioiden kuten maiseman muutoksen vaikuttavan elämäänsä myönteisesti. Myönteisinä vaikutuksina kyselyyn vastanneet asukkaat ovat maininneet myös muun muassa vaikutukset kaupungin talouteen, ympäristöystävällisen energiantuotannon sekä maanomistajien saamat vuokratulot. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 8, 14.)

Suhde alueeseen ja ympäristöön

”Ihmisten suhde paikkoihin syntyy elämisen ja kokemisen kautta sekä ihmisten paikoille ja maisemille antamien merkitysten pohjalta” (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 24). Suhde paikkaan ja sen maisemaan herättää myös monenlaisia tunteita, jotka ovat osa ihmisen ympäristösuhdetta (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 24). Aloitin jokaisen haastattelun selvittämällä, millainen suhde kullakin informantilla on tutkimaani alueeseen ja mitä alue merkitsee heille tällä hetkellä. Jokaisella informantilla oli pitkä historia alueen kanssa. Yhdelle alue oli syntymäkotona, toinen kertoi vaikuttaneensa alueella nyt jo melkein 60 vuoden ajan. Halusin selvittää haastatteluiden kautta, voiko pitkä historia alueen asukkaana kenties vaikuttaa informanttien suhtautumiseen tuulivoimapuiston aiheuttamiin mahdollisiin muutoksiin alueella. Halusin lisäksi selvittää, mitä alueen luonto ja ympäristö merkitsevät informanteille sekä miten he hyödyntävät

alueen ympäristöä tällä hetkellä ja vaikuttaako suhde ympäristöön jollain tavalla heidän suhtautumiseensa maiseman muutoksiin.

Kaikki informantit viettivät eniten aikaa alueella kesäisin, mutta mahdollisesti myös muina aikoina. Alueen luontoa ja ympäristöä hyödynnettiin pääasiassa kesäisin erilaiseen vapaa-ajan käyttöön, muun muassa marjastukseen, uintiin, pyöräilyyn, lenkkeilyyn ja metsässä liikkumiseen sekä muuhun yleiseen liikkumiseen lähialueen luonnossa. Informantit pitivät aluetta ja sen luontoa tällä hetkellä viihtyisänä. Informantti C kuvaili aluetta mukavaksi ja tärkeäksi sekä rauhalliseksi ja turvalliseksi paikaksi.

”- - se on niinku ollu semmonen henkireikä, että pääsee tästä aina välillä vähän karkuun semmosta hälinää, että se on ollu siinä mielessä mukava itelle, semmonen rauhottumispaikka.” Informantti B

”- - se viihtyisyys tässä mielessä tarkoittaa sitä nimenomaan sitä rauhaa ja rauhottumista, että sieltä ei haeta sellaista varsinaista aktiivilomaa, vaan sinne mennään olemaan.” Informantti A

”- - luonto merkitsee paljon ku on aina asunu luonnon helmasa nii kyllä luonto on tärkeä semmonen turva ja rauhottava, rauhallinen. Se tuo semmosen hyvän tunteen.” Informantti C

Alueen luonto ja maisema koettiin merkitykselliseksi, ja alueella oli selkeästi tunnearvoa jokaiselle informantille. Alueen merkitystä informanteille väritti myös paikan nostalgia-arvo: alue oli kahdelle informanteista joko heidän oma lapsuudenkotinsa tai heidän omien vanhempiensa lapsuudenkoti. Informantti B kertoi alueella liikkueensa pohtivansa, millaista hänen vanhempansa lapsuus alueella on mahtanut olla. Informantti A vietti lapsuutensa alueella, joten alueen maisemat ja tunnelma herättivät hänessä lapsuusmuistoja. Haastatteluissa nousi esille myös luonnonrauha ja sen merkitys. Jokainen informantti kuvaili aluetta ja sen luontoa käyttämällä sanoja kuten rauhoittuminen, rauhallinen tai rauhoittava. Tämä kertoo paljon alueen luonnon merkityksestä informanteille. Informantti A kertoi kokevansa luonnon ja metsän olevan kokonaisuutena lähempänä tällä kyseisellä alueella vakituiseen asuinpaikkaan verrattuna. Hänelle alue toimii paikkana pysähtymiselle.

Pohtiessamme maiseman merkitystä, informantti C tiedosti maisemien jatkuvan muuttuvaisuuden:

”Maisemathan muuttuu vuosien myötä ja on muuttuneet. Mikä muuttuu positiiviseen ja mikä saattaa negatiiviseen muuttua, mutta ennen kaikkia nyt viimeiset 10, 15 vuotta on ollu kyllä semmonen miellyttävä maisema.” Informantti C

On huomioitava, että alueesta ja sen merkityksestä keskusteltaessa kukin informantti puhui pitkälti oman asuinalueensa tai tonttinsa välittömästä lähialueesta, ei niinkään varsinaisesta Karahkan

alueesta. Karahkan alueelle rakennettavan tuulivoimapuiston vaikutukset tulevat kuitenkin ulottumaan laajalle alueelle muun muassa sähkönsiirtoreittien ja tuulivoimaloiden aiheuttamien maiseman muutosten sekä tuulivoimaloiden synnyttämän äänen muodossa, minkä vuoksi informanttien näkemykset alueesta ja maisemasta sen nykytilanteessa kiinnostivat minua tässä tutkimuksessa.

Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan moni kyselyyn vastannut kertoi valinneensa kyseisen alueen asuinpaikakseen tai loma-asuinpaikakseen juuri maaseudun rauhallisuuden sekä lähellä sijaitsevan luonnon takia. Asukaskyselyyn vastanneista 91 % arvioi asuinalueensa lähiympäristön nykytilanteessa (ennen tuulivoimapuiston rakentamista) joko viihtyisäksi tai erittäin viihtyisäksi. Vain 1 % vastaajista arvioi alueen nykytilanteessaan epäviihtyisäksi, ja loput 8 % vastaajista eivät osanneet sanoa. Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan myös asuinalueen maisemaa pidetään nykytilanteessa pääosin viihtyisänä tai erittäin viihtyisänä. 93 % kyselyyn vastanneista arvioi asuinalueen tämänhetkiset harrastus- ja virkistymismahdollisuudet hyviksi tai erittäin hyviksi. 79 % vastaajista pitää asuinalueita arvostettuna tai erittäin arvostettuna asuin- ja vapaa-ajan asuntoalueena. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 4, 9–12.)

Suhtautuminen tuulivoimapuiston aiheuttamiin muutoksiin

Keskustelin jokaisen informantin kanssa siitä, miten he saivat tietää Karahkan tuulivoimahankkeesta, ja millaisia ajatuksia tämä tieto herätti sillä hetkellä. Käsittelen hankkeeseen liittyvää tiedottamista ja tiedon kulkua lisää osiossa 3.2, jossa paneudun tarkemmin informanttien kokemuksiin hankkeeseen liittyvästä tiedottamisesta ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan hankkeeseen. Tuon tässä osiossa kuitenkin esille sen, millaisia mietteitä informanteilla heräsi heidän saatuaan tietää lähialueelle rakennettavasta tuulivoimapuistosta.

Tieto Karahkan tuulivoimahankkeesta oli tullut jokaiselle informantille jonkinasteisena yllätyksenä. Tieto hankkeesta herätti jokaisessa informantissa aluksi negatiivisia tunteita, ihmetystä, pettymystä ja huolta. Informantti A arvioi, että tiedon tuleminen yllätyksenä saattoi myös vaikuttaa hänen sen hetkisiin reaktioihin, sillä hän koki, että hankkeen käynnistämistä oli peitelty, eikä siitä ollut hänen mukaansa tiedotettu asukkaille tarpeeksi selkeästi. Informantit kokivat myös ihmetystä ja yllätystä siitä, että juuri tälle alueelle oltiin rakentamassa tuulivoimapuistoa. Tieto rakenteilla olevasta hankkeesta herätti siis monenlaisia tunteita ja pohdintoja:

”Mää en ikkään oottanu sitä että tuota tuonne maakuntaan tulee iso tuulivoimala, kun mä aina mielsin sen, että ne rakennetaan tuonne isolle aakeelle laakeelle merenrantaan ja sillä lailla, että missä ne ei haittaa ihmisiä kovasti. Että tavallaan vähän oli semmonen pettynyt olo sitte ja, sitte se varsinki se kesä meni ja moni muuki kesä ku aina ku siellä käy nii sitte tulee mietittyä sitä, että mitenhän täällä sitte viihtyy jatkossa, että ku ne tuulivoimalat siinä pyörii ja ehkä se ääniki kuuluu, ja että onkohan niistä sitten sen äänen kautta haittoja. Toki se maisema sitten muuttuu niin kovin, että kun ne näkkyä jokkaisen mökkipihhaan aika hyvin. Niin tämmösiä ajatuksia siinä tuli.”

Informantti B

”No ehkä se nyt joku oli semmonen, että ”voi ei, mikä tämä nyt taas sitten on” -tyylinen. Koska niitähän paljon on rakennettu, niitähän on ympäri tuolla kun kulkee, ajelee teitä niin niitähän näkyy, mutta ei sitä sillain jotenki osannu aavistaa, että se tulis... [-] niinku se nyt on mikä tahansa tällanen muutos, se tulee semmonen niinku yllätys ja semmonen, mikähän nyt on, kieltäminen ja vastarinta ihan ensimmäisenä.”

Informantti A

”Mutta tuntu niin, että nyt se maaseudun rauha mennee, poistuu siinä, että niin kovin koskettaa läheltä.”

Informantti C

Asukaskyselyyn vastanneista 91 % arvioi asuinalueensa lähiympäristön nykytilanteessa (ennen tuulivoimapuiston rakentamista) joko viihtyisäksi tai erittäin viihtyisäksi. Vain 39 % vastaajista arvioi alueen viihtyisäksi tai erittäin viihtyisäksi Karahkan tuulivoimapuiston rakentamisen jälkeen. Myös maiseman viihtyisyyden arvioitiin laskevan sekä tuulivoimapuiston että voimajohdon rakentamisen jälkeen. Lisäksi tuulivoimapuiston arvioitiin vaikuttavan negatiivisesti alueen harrastus- ja virkistysmahdollisuuksiin sekä lähiympäristön arvostukseen asuinalueena. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 9–12.)

Asukaskyselyn yhteenvedosta käy myös ilmi, että asukkaat arvioivat tuulivoimapuiston rakentamisen vaikuttavan alueen käyttömahdollisuuksiin. 27 % vastanneista arvioi, ettei tuulivoimapuistolla tule olemaan vaikutuksia alueen käyttömahdollisuuksiin. 18 % arvioi tuulivoimapuiston vaikuttavan myönteisesti ja 42 % kielteisesti alueen käyttömahdollisuuksiin. Kielteisimmät vaikutukset tuulivoimapuistolla arvioidaan olevan metsästyksen ja luonnon tarkkailuun alueella. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 13.)

Asukaskyselyn yhteenvedon kohdassa 5.8 on esitetty asukkaiden vastauksia avoimiin kysymyksiin, joissa heitä pyydettiin nimeämään tuulivoimapuiston merkittävimpiä myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia. Merkittävimpinä kielteisinä vaikutuksina kyselyyn vastanneet ovat maininneet muutokset maisemaan, meluhaitat sekä haitat ympäristölle/luonnolle. Merkittävimmät myönteiset vaikutukset asukkaiden mielestä ovat vaikutukset kaupungin talouteen sekä ympäristöstävällinen energiantuotanto. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 14.)

Kysymykseen ”Millaisin mielin ajattelette Karahkan tuulivoimahanketta?” 44 % vastaajista oli kertonut olevansa rauhallisin mielin, 27 % huolissaan ja 13 %:a tilanne pelottaa. Asukkaiden näkemyksiä tuulivoimahankkeen vaihtoehdoista koskevassa kysymyksessä 46 % vastaajista oli sitä mieltä, että ”Karahkan tuulivoimapuistoa ei tulisi toteuttaa, vaan vastaava sähkömäärä tulisi tuottaa muilla keinoilla”. Asukaskyselyssä vastaajilla oli myös mahdollisuus kommentoida tuulivoimapuistoa sekä tuulivoimaloiden ja voimalinjojen sijoittelua avoimen vastauksen kautta. Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan viisi vastaajaa oli sitä mieltä, ”ettei tuulivoimapuistoa tulisi rakentaa lainkaan, koska tuulivoimalat aiheuttavat merkittävää haittaa asukkaille”. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 15–18.)

Keskustelimme kunkin informantin kanssa siitä, millaisia muutoksia he arvioivat Karahkan tuulivoimapuiston aiheuttavan alueen ympäristöön ja maisemaan, ja miten he suhtautuvat näihin mahdollisiin muutoksiin. Informantti A mainitsi muutoksista ensimmäisenä maiseman muutokset, jotka huolestuttivat häntä. Hän kertoi miettineensä maiseman mahdollisia muutoksia siten, että oli katsellut omia valokuviaan alueesta ja analysoinut, millä tavalla tuulivoimalat saattaisivat näkyä maisemassa. Asuinalue oli hänelle tärkeä paikka ja hän kertoi tottuneensa sen maisemaan, jota ei ole aiemmin ollut mikään pilaamassa. Hän kuvailee maiseman olleen koskematon, eikä siinä ole ollut häiriötekijöitä. Maiseman muutosten lisäksi hän mainitsi heti alkuun tuulivoimaloiden äänen vaikutuksen, mutta hänellä ei ollut tuulivoimaloiden äänistä omakohtaista kokemusta, joten ei voinut ottaa sen tarkemmin kantaa aiheeseen.

Informantti A mainitsi haastattelussa tuulivoimaloiden mahdollisesti aiheuttaman välkkeen. Hän kertoi, kuinka eri vuorokaudenaikoihin auringon ollessa eri korkeudella, tuulivoimaloiden lavat voivat aiheuttaa välkettä, jonka hän kertoi näkyvän mahdollisesti omalle pihalle ja jopa talon sisälle ikkunoista. Hänen mukaansa hankkeen lupahakemuksien analyysseissa tätä välkettä sekä meluvaikutuksia ei ollut pidetty merkittävänä. Hän myös muisteli niissä olleen mainintoja siitä, miten tuulivoimaloita voitaisiin mahdollisesti pysäyttää tiettyinä kellonaikoina tai vuodenaikoina, mikäli niistä koituisi haittaa. Hän kuitenkin vahvasti epäili näiden olleen vain ”kauniita sanoja siellä paperilla”. Hän myös huomautti, että vaikka tuulivoimaloita pystyttäisiin ajoittain pysäyttämään, se ei poista niiden aiheuttamaa jatkuvaa vaikutusta maisemaan.

Informantti B koki tuulivoimaloiden vaikuttavan maisemaan häiritsevästi. Hänen mukaansa alueen rauhalliseen miljööseen tottuneet ihmiset kokevat tuulivoimapuiston rakentamisen luultavasti negatiivisena. Hän ilmaisi huolta siitä, että tuulivoimalat ovat niin isoja, että ne näkyvät pihaan asti.

Informantti B mainitsi myös vaikutukset maalaismaisemaan sekä sen, miten tuulivoimalan rakentaminen alueelle voi muokata aluetta teollisen näköiseksi:

”No se on varmaan juurikin se, kun ne on niin kookkaita ne myllyt ja sitä, se jotenki semmonen maalaismiljöö mikä siellä on vielä jälellä, nii et se muuttuu teolliseksi, teollisen näköiseksi. [-] että siellä alakaa näkkyyn se ihmisen kädenjälki niin sanotusti, ihan liiaks.” Informantti B

Myös informantti A mainitsi teknologian vaikutuksen maalaismaisemaan. Hän mainitsi, kuinka alueen luonnonrauhaa voi häiritä se, kun luonnon epäsäännöllisyyteen, kuten tuuliin ja sateisiin, lisätään säännöllinen asia, kuten tuulivoimaloiden pyöriminen:

”Justiin se niinkun, siinä on kaikki se, maisema[vaikutus], se mahollinen melu ja se välke niin totta kai siitä katoaa sitten se semmonen rauha, koska siihen tulee tämmönen teknologinen juttu ja samalla sitten ne myllyt kun ne pyörii niin sehän on sellanen toistuva samarytminen juttu, mitä taas ei sitten luonnossa esiinny semmosta, että tuulet on aina erilaisia, siinä ei oo säännöllisyyttä, mutta sitten se myllyjen pyöriminen ja äänet on säännöllistä, niin se rikkoo sen sillain jos aatellaan niin luonnonrauhan. Ihmisen lisäämä juttu.” Informantti A

Devine-Wright ja Howes (2010) mainitsevat, kuinka tuulivoiman vastustus sekä konfliktit ovat erityisen todennäköisiä tilanteissa, joissa luonnollisina pidettyihin paikkoihin – jotka tarjoavat mahdollisuuden paeta kaupunkielämäältä – ollaan ehdottamassa hanketta, joka tulkitaan luonteeltaan ”teolliseksi” tai ”teknologiseksi”. Tällaisissa tapauksissa asukkaiden paikkasuhde näkyy tuulivoimahankkeen vastustuksena sekä paikan suojelemiseen pyrkivänä käytöksenä. (Devine-Wright & Howes, 2010: 272–273.) Heidän haastatteluaineistossaan nousee esille asukkaiden ajatus luonnollisen alueen virkistävästä ja elvyttävästä merkityksestä ihmisille, jotka haluavat saada taukoa teollisista kaupungeista ja niiden maisemista, ja päästä ”pakemaan” avoimiin luonnonmaisemiin: yhden haastateltavan mukaan pakoa kaupunkimaisemista hakevat ihmiset eivät halua nähdä lisää teollisuutta virkistäväksi ja luonnolliseksi tarkoitettulla alueella. Teollisen tason tuulivoimapuiston tulkitaan siis teollistavan aluetta ja uhkaavan siten sen luonnonkauneutta. (Devine-Wright & Howes, 2010: 276–277.)

Informantti C tiedosti maisemaan aiheutuvat mahdolliset muutokset, mutta ei ollut niinkään huolissaan niistä. Häntä huolestuttivat eniten mahdolliset negatiiviset vaikutukset lähellä asuvien ihmisten terveyteen:

”Enemmäni minua ne sivuvaikutukset siihen, että mitä oon kuullu niistä, että miten se vaikuttaa ihmisiin ja henkilöihin, terveyteen ja muuhun, että se ois kyllä vakava ja ikävä paikka jos ei siellä

pystys kesiä viettämään. [-] jos ne niiden suunnitelmien mukaan tehhään mitkä nyt on, että kyllähän se tulee vaikuttamaan [maisemaan], mutta jos ne on tärkeä ja pakko tehdä niin kyllähän niihin tottuu, mutta se on se, että jos se vaikuttaa henkilöihin, se on kyllä semmonen negatiivinen, ikävä asia. Ja niihin ei voi enää jälkeinpäin mitenkään vaikuttaa. Että se kuitenkin ei oo niin kaukana meidän olinpaikasta.” Informantti C

Informantti C ilmaisi huolta myöskin mahdollisista meluhaitoista. Hän sanoi, kuinka alueella kuulee yleensä vain luonnolle ominaisia ääniä, eikä paljon muuta, ja esitti toivovansa, ettei tuulivoimapuiston rakentaminen alueelle tulisi häiritsemään alueen luonnonrauhaa. Lisäksi hän kertoi kuulleensa ihmisistä, jotka ovat joutuneet tuulivoimapuistojen aiheuttamien terveys- tai meluhaittojen vuoksi muuttamaan pois:

” - ja sitten näitä mitä on univaikeuksia voi ihmisellä tulla ja se ääni semmonen mistä oon kuullu puhuttavan, että kun on kuullu semmostaki että on joutunu muuttamaan pois, myymään talonsa, että ei pysty asumaan.” Informantti C

Myös asukaskyselyn avoimeen kysymykseen tuulivoimapuiston merkittävimmistä kielteisistä haitoista kuusi vastanneista on maininnut ”Terveyshaitat” (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 14). Tuulivoimaloiden lähellä asumisen, niistä aiheutuvan äänen ja siitä seuraavien fyysisten terveysvaikutusten välillä ei kuitenkaan ole toistaiseksi todistettu olevan suoraa kausaalista yhteyttä (Knopper & Ollson, 2011). Tuulivoimaloiden kliinisesti todistetuista terveysvaikutuksista ei ole laajasti tutkimuksia. Olemassa oleva tutkimus havainnollistaa kyllä yhteyttä tuulivoimaloiden aiheuttaman äänen ja siitä aiheutuvan mielipahan välillä, mutta ei havainnollista yhtenäistä yhteyttä tuulivoimaloiden äänen sekä rajoittuneen elämänlaadun, unen häiriöiden, ahdistuneisuuden tai masennuksen välillä. (Freiberg et al., 2019.)

Tuulivoimaloiden maisemavaikutusten lisäksi keskustelimme myös sähkönsiirtoreittien eli voimajohdon vaikutuksista maisemaan. Haastatteluissa ilmeni informanttien huoli siitä, että sähkönsiirtoreitit tulisivat sijaitsemaan liian lähellä asutusta, ja asukaskyselyn yhteenvedon mukaan monet kyselyyn vastanneet olivat myös tätä mieltä (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 15, 18–19). Haastatteluista kävi ilmi, että informantteja huolestuttivat itse tuulivoimaloiden maisemavaikutusten lisäksi myös voimajohdon vaikutukset maisemaan. Sähkönsiirtoreitit olivat yksi niistä asioista, joihin asukkailla oli ollut mahdollisuutta vaikuttaa, ja joihin osa informanteistakin oli esittänyt mielipiteensä hankkeen suunnitteluvaiheessa, mistä kerron lisää osiossa 3.2 selvittäessäni lisää asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista hankkeeseen. Kahdessa haastattelussa nousi esille myös

se, että informantit eivät olleet täysin tietoisia siitä, mistä sähkönsiirtoreitti tämänhetkisessä suunnitelmassa menee.

Kukaan informanteista ei kokenut, että tuulivoimapuiston rakentamisella olisi suuria vaikutuksia luonnossa liikkumiseen, ulkoiluun tai luonnon ja ympäristön, kuten metsän, hyödyntämiseen. Haastatteluista kävi ilmi, että tuulivoimapuistolla voi ulkona liikkumisen kannalta olla vaikutusta korkeintaan esimerkiksi reittivalintoihin luonnossa liikkuessa, mutta informantit eivät uskoneet sen vähentävän ulkona liikkumista. Maisema- ja äänivaikutukset koettiin tuulivoimapuiston merkittävimpinä vaikutuksina omaan elämään.

Keskustelimme haastatteluissa myös siitä, kokevatko informantit, että tuulivoimahanke vaikuttaisi jollakin tavalla Oulaisten kuntaan. Asukaskyselyn mukaan asukkaat arvioivat tuulivoimapuistolla olevan myönteisimpiä vaikutuksia kunnan talouteen ja elinvoimaisuuteen. 27 % vastaajista arvioi tuulivoimahankkeen vaikuttavan kielteisesti tai erittäin kielteisesti kunnan imagoon, ja 41 % vastaajista arvioi sen vaikuttavan kielteisesti tai erittäin kielteisesti alueen arvostukseen. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 6–7.) Haastatteluista kävi ilmi, että jokainen informantti kokee kunnan olevan mielissään tuulivoimahankkeesta sen taloudellisten vaikutusten vuoksi. Informantti A avasi omaa mielipidettään kunnan tuulivoimahankkeen kautta saamista taloudellisista hyödyistä:

”Nämähän on kultakaivoksia kunnalle, koska se saa verotuloja hirveesti. Nythän siinä on just se, että kunta on varmaan myynyt itsensä ikään kuin rahan perässä sitten tälleen, että sitähan ne hakee, että kunnat on hyvin halukkaita ottamaan näitä puistoja vastaan sen tulovirran takia, [-] jos ei oo niin vahvalla pohjalla kuntatalous, en nyt tiedä Oulaisesta, mutta sillä pystyy varmaan pelastamaan aika pitkälle niillä verotuloilla sitten kunnan taloutta, että siitä kai se lähtee. Toinen juttuhan on tuossa myös [-] että se turmelee sen järven [Piipsjärvi] maiseman sitten myös täysin, että se nyt tietenkä tuntuu että se on Oulaisten tietoinen valinta, että valitaan säilyykö se hieno järvimaisema vai halutaanko tuloja, niin se on sitten päätetty, että raha on koettu tärkeämmäksi.”
Informantti A

Huolta Piipsjärven maisemasta on esittänyt myös Kaarina Häkkilä 25.2.2019 Pyhäjokiseutuun kirjoittamassaan mielipidekirjoituksessa:

”Nyt ollaan siis Piipsjärven ainutlaatuista kulttuurimaisemaa uhraamassa voimala-alueeksi. Toivoisin, että jatkossa ruvettaisiin edes rehellisesti puhumaan voimala-alueista, ei harhautettaisi ihmisiä herttaisella tuulipuisto-sanalla.” Häkkilä, 25.2.2019

Suhtautuminen tuulivoimaan energiakeinona

Asukaskyselyssä on selvitetty asukkaiden suhtautumista tuulivoimaan yleisesti sekä heidän käsityksiään ilmastonmuutoksesta ja sen vakavuudesta. 38 % kyselyyn vastanneista on täysin samaa mieltä ja 42 % melko samaa mieltä siitä, että ilmastonmuutos on vakava ongelma. 76 % vastanneista on joko täysin tai melko samaa mieltä siitä, että Suomen hallituksen olisi tärkeää tehdä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. 71 % vastanneista on joko täysin tai melko samaa mieltä siitä, että oman kotikunnan olisi tärkeää tehdä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Tärkeimpiä keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ovat vastaajien mukaan muun muassa päästöjen vähentäminen, fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen sekä uusiutuvien energiamuotojen lisääminen. Näistä viimeksi mainittuun yksi tai useampi vastaajista on tarkentanut vastaustaan sanoin ”tuulivoima keskitetysti ei ripotellen sinne tänne”. Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan yhdeksän vastaajista oli sitä mieltä, että ”ilmastonmuutoksen hillitseminen ei ole suomalaisten käsissä, ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen pitäisi puuttua siellä, missä oikeasti voidaan vaikuttaa (esim. Venäjä, Kiina, Intia)”. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 4–5.)

Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan 43 % vastaajista on sitä mieltä, että tuulivoima on parempi tapa tuottaa energiaa kuin ydinvoima. 53 % vastaajista kannattaa tuulivoiman lisäämistä Suomeen, ja yhteensä 91 % vastaajista pitää tärkeänä sitä, että Suomi vähentää riippuvuutta tuontienergiasta. 62 % vastaajista kertoo perehtyneensä tuulivoiman vaikutuksiin. Kaikki nämä prosenttimäärät pitävät sisällään väitteen kanssa joko täysin samaa mieltä tai melko samaa mieltä olleet vastaajat. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 5.)

Asukaskyselyn vastaajista 10 % on täysin samaa mieltä ja 42 % melko samaa mieltä siitä, että heidän suhtautumisensa tuulivoimaan on muuttunut myönteisemmäksi sen myötä, kun lähikuntiin on rakennettu tuulivoimaa. Yhteensä 45 % vastaajista on ainakin jossain määrin sitä mieltä, että tuulivoimaa ei tulisi lisätä Oulaisissa, ja 53 % vastaajista on sitä mieltä, ettei tuulivoiman haittoja liioitella kansalaiskeskusteluissa. Yhteensä 58 % vastaajista on ainakin jossain määrin sitä mieltä, että lähiympäristön asukkaat eivät tule ajan kuluessakaan tottumaan tuulivoimapuistoon, vaan tulevat myöhemminkin kokemaan sen häiritsevänä. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 5–6.)

Kysyin haastatteluissa informanteiltani heidän yleistä suhtautumistaan tuulivoimaan energiakeinona. Kaikki informantit suhtautuivat positiivisesti tuulivoimaan energiakeinona. Informantti C mainitsi kannattavansa tuulivoimaa, sillä se tuottaa puhdasta sähköä. Informantit A ja B mainitsivat molemmat suhtautuvansa positiivisesti tuulivoimaan, kunhan tuulivoimaloita ei rakenneta liian lähelle asutusta:

”Mulla on positiivinen ajatus tuulivoimaan, silloin kun ne on sijoitettu sillä lailla, että niistä ei oo ihmisille mitään haittaa, että ne ei oo liian lähellä asutusta, niinku tuolla merellä ja tuolla. Mutta niitä ehkä tulis kumminki ryhmitellä, että niitä ei oo sitte ihan joka paikka täys. Että seki ois ikävä maisemallisesti, että mihin ikinä meetki niin on myllyjä myllyn perään, että jos vaikka rannikkoaki ajais autolla, niin toivois, että ne ois tietyssä kohtaa, että niitä ei ois pitkin rannikkoa sitte koko välillä, että jäis sitä luontoaki avoimeksi ja näkyviin.” Informantti B

”Ja niitä on kauan näkyny tuolla enempi keski-Euroopassa, että niitä on rakennettu rannikoille, merelle, että nekään ei nyt varmaan ongelmattomia oo, mutta että tarviiko niitä rakentaa niin lähelle asutusta, niin se on niinku se ongelma. Ja mitä on nyt lukenu, niin sitä ne kommentit yleensä on, että miksi niitä rakennetaan niin lähelle asutusta.” Informantti A

Kysyin myös, kokevatko informantit Karahkan tuulivoimahankkeen kenties vaikuttaneen heidän suhtautumiseensa tuulivoimaan energiakeinona yleisesti. Kukaan ei maininnut hankkeen erityisesti vaikuttaneen suhtautumiseensa itse tuulivoimaan, mutta informantti A mainitsi hankkeen laittaneen häntä miettimään tuulivoimaloita nähdessään, että ”ketähän tuokin taas häiritsee tuolla”. Hän lisäksi mainitsi Pyhäjoen ydinvoimalahankkeen vaikuttavan tilanteeseen, sillä hän kertoi olevansa vahvasti kyseistä ydinvoimalaa vastaan ja pitävänsä tuulivoimaa parempana vaihtoehtona ydinvoimaan tai hiilivoimaan verrattuna. Hän ei siis ollut energiakeinona tuulivoimaa vastaan, mutta suhtautui negatiivisesti tuulivoimalan rakentamiseen hänen omalle lähialueelleen:

”Ja sinällään nyt se, että niitä syyetään nyt tänne pohjoseen, jotta etelän väki saa sähköä. Se, että se kenen rauhan ja maiseman se pilaa, niin ne ei niinku hyödy siitä suoranaisesti, vaan se on silleen jos sen aattelee, niin enemmän se hyöty menee tonne etelään, ne jotka ei tarvi näitä sitten katsella.”
Informantti A

Haastatteluista ja asukaskyselyn yhteenvedosta käy siis ilmi, ettei asukkaiden negatiivinen suhtautuminen lähialueelle rakennettavaan tuulivoimapuistoon välttämättä tarkoita heidän suhtautuvan negatiivisesti tuulivoimaan energiakeinona. Paikallisten asenne tuulivoimaa kohtaan energiakeinona ei välttämättä kerro heidän suhtautumisestaan yksittäiseen tuulivoimahankkeeseen, joka koskee heidän oman asuinalueensa lähiympäristöä. Tätä ilmiötä on usein kutsuttu käsitteellä ”NIMBY”, joka tulee sanoista ’Not in my back yard’ (’Ei minun takapihalleni’). NIMBY-käsitettä on käytetty selittämään sitä, miksi tuulivoima saa uusiutuvana energiamuotona yleisesti paljon julkista kannatusta, mutta yksittäiset tuulivoimahankkeet saavat usein vastustusta paikallisilta. NIMBY-käsitettä on kuitenkin tieteessä myös paljon kritisoitu harhaanjohtavana ja halventavana tapana ymmärtää paikallisten kielteisiä asenteita tuulivoimahankkeita kohtaan. (Devine-Wright, 2011a: xxiii.) Sen sijaan tieteessä on pyritty tuomaan esille paikallisten asenteiden monimuotoisuutta

sekä muun muassa vaikutusmahdollisuuksien tärkeyttä, sillä vaikutusmahdollisuuksien puute voi johtaa paikallisten keskuudessa epäluottamukseen ja tuulivoimahankkeen vastustamiseen (Bell et al., 2005).

3.2. Asukkaiden käsitykset vaikutusmahdollisuuksistaan tuulivoimahankkeeseen

Selvitin haastatteluissa informanttien arvioita heidän omista vaikutusmahdollisuuksistaan hankkeeseen ja sen eri vaiheisiin. Haastatteluissa nousi esille myös hankkeesta tiedottaminen, sekä informanttien kokemat puutteet tiedottamisessa ja heidän suhtautumisensa niihin. Asukkaille oli järjestetty vuonna 2019 ainakin kaksi avointa yleisötilaisuutta, joissa käsiteltiin yleiskaavaa ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Yleisötilaisuuksien lisäksi asukkaat ovat voineet esittää mielipiteitään hankkeen asiakirjoja ja suunnitelmia kohtaan toimittamalla mielipiteensä ja lausunnot Oulaisten kaupungille ennen tammikuuta 2020. (Ymparisto.fi > Karahkan Tuulivoimapuiston Yleiskaava Ja Ympäristövaikutusten Arviointi, Oulainen.) Mielipiteensä asukkaat ovat voineet ilmaista myös tammikuussa 2020 toteutetussa asukaskyselyssä. 21 % asukaskyselyyn vastanneista kertoi osallistuneensa hankkeen järjestämiin yleisötilaisuuksiin. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 19.)

Hankkeesta tiedottaminen

Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan 43 % vastanneista luki hankkeesta ensimmäistä kertaa asukaskyselyn yhteydessä. 76 % vastanneista ilmoitti tietävänsä, mistä voivat tarvittaessa löytää lisätietoja hankkeesta. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 19.) Kysyin hankkeen tiedottamisesta myös haastatteluissa, joiden kautta kävi ilmi, etteivät informantit olleet täysin tyytyväisiä tiedottamiseen. Kuten jo luvussa 3.1 käsittelin, tieto hankkeesta oli tullut kaikille informanteille yllätyksenä, ja tieto oli herättänyt negatiivisia tunteita ja huolta. Jokainen informantti oli kuullut hankkeesta ensimmäistä kertaa tuntemiensa ihmisten kautta. Informantti A:lle oli jäänyt kokemus, että hankkeen aloittamista olisi peitelty. Hän kertoi alkaneensa heti hankkeesta kuultuaan etsimään tietoa internetin kautta, ja löytäneensä tietoa Oulaisten verkkosivuilta. Hän kertoi tietoa löytyneen Karahka-nimeä hakusanana käyttämällä, mutta tieto kuten lupahakemukset ja niihin liittyvät paperit olisivat hänen mielestään voineet olla selkeämminkin esillä, sillä hän ei kertomansa mukaan ollut

saanut tarpeeksi selkeää kuvaa siitä ”kuka tässä tekee nyt ja mitä”. Tietoa hankkeesta hän kuitenkin kertoi hakemalla löytäneensä.

Myöskään informantti C:n mukaan hankkeesta ei ollut annettu tarpeeksi tietoa, vaan hänen oli täytynyt itse yrittää etsiä sitä. Samoin informantti B:n mielestä tuulivoimapuistoon liittyvistä asioista ei ollut aluksi tiedotettu tarpeeksi selkeästi. Hän koki jääneensä tiedottamisen ulkopuolelle, sillä ei ollut saanut postissa hankkeeseen liittyvää kirjelmää, joka kaikille lähialueen asukkaille olisi ilmeisesti kuulunut toimittaa.

”Joo ei, ei sieltä tuu mitään tietoja. Että täytyy kaikki ite yrittää hankkia ne tiedot.” Informantti C

”Niin tosi niukasti oli alussa tuota tietoa, ja siinä jäi itelle semmonen mieli, että [-] jos ei ois ollu mökkinaapurit yhtään hajulla, niin iteltä ois päässy karkaamaan se valitusmahollisuuski, että se ois jääny iteltä tietämättä koko asia.” Informantti B

Informanteistani yksi oli osallistunut yhteen hankkeesta järjestettyyn yleisötilaisuuteen. Kysyin, millaisia ajatuksia tilaisuudessa oleminen herätti, ja hän vastasi tilaisuuden herättäneen ”semmosen olemattoman tunteen”. Hän kertoi saaneensa yleisötilaisuudessa lisätietoa hankkeesta, mutta ei kokenut, että asukkaita olisi tilaisuudessa kuunneltu, eikä kokenut, että tilaisuudessa olisi ollut mahdollista vaikuttaa hankkeeseen millään tavalla.

Kysyin haastatteluissa, miten asukkaat olisi voitu ottaa paremmin huomioon hankkeen suunnitteluprosessissa. Tähän jokainen informantti vastasi, että tiedottaminen olisi täytynyt toteuttaa paremmin. Haastatteluista kävi ilmi, että tieto ei ollut kulkenut informanttien mukaan tarpeeksi hyvin etenäkään Oulaisten naapurikunnissa asuville, mikä herätti pettymystä. Karahkan tuulivoimapuisto sijaitsee kuntien rajalla, joten informanttien tontit sijaitsivat joko Oulaisissa tai sen lähikunnissa. Yksi informanteista ei ollut tyytyväinen siihen, että vaikka lähikunnat olivat hänen mukaansa olleet tietoisia hankkeesta, kuntien puolesta ei ollut hoidettu minkäänlaista tiedotusta asukkaille. Hän olisi kaivannut tiedotusta kunnan (Oulaisten naapurikunta) puolesta, ja kertoi ottaneensa kuntaan yhteyttä, mutta ei ollut saanut vastausta.

Informanttien mielestä hyvä kanava tiedottamiselle olisi ollut tiedotteiden postittaminen. Informantti A oli sitä mieltä, että tiedotteiden postittaminen toimisi parhaiten etenkin iäkkäämpien asukkaiden kohdalla, joilla ei ole välttämättä käytössä sähköisiä tiedotuskanavia. Yksi informanteista näki yleisötilaisuudet hyvänä vaikuttamisen kanavana, joka kokoaa asukkaat yhteen, vaikka ei ollutkaan itse päässyt yleisötilaisuuksiin osallistumaan. Yhdessä haastattelussa nousi esille myös se, että informantin mukaan tieto hankkeesta ei ollut kulkenut tarpeeksi hyvin vapaa-ajan asukkaille, mutta

hän ilmaisi toisaalta, ettei myöskään tiennyt millä tavalla vakituiset asukkaat olivat kokeneet tiedottamisen. Yksi informanteista ei myöskään ollut lainkaan tietoinen hankkeeseen liittyen toteutetusta asukaskyselystä. Hän kertoi, ettei ollut varmaankaan ollenkaan saanut sellaista postissa. Informantti A olisi kaivannut tarkempaa tiedottamista suunnittelun eri vaiheista sekä varmistamista hankkeen puolesta, että asukkaat ovat tietoisia suunnitellusta tuulivoimapuistosta. Hän myöskin mainitsi toivoneensa keskustelua tiedottamisen lisäksi:

”No, ehkä se just se tiedottaminen siinä mielessä on tosiaan avainasemassa, että siitä ois annettu tietoa jo aikasessa vaiheessa, että tämmönen on vireillä. Ja sitten se, että ehkä koska se tiedottaminen on nyt jotenki, tuntu että se on ollu sillä lailla, että jos pannaan [tieto] näkyville niin se on sitte vähän niinku ’hanskat tippuu’, että tiedottaminen on hoidettu, mutta sitä ei oo hoidettu niinku silleen kakssuuntasesti, että jotenki tuntuu että ei oo varmistettu sitä, että onko se tiedottaminen menny perille. Se on niinku se, että jos alusta asti, että tämmöstä on vireillä ja nyt on tämmösiä asioita tulossa, tai niinku niitä just suunnittelusteppiä ja millon voi antaa palautetta ja niitä yleisötilaisuuksia, ja kyllähän niitä varmaan keinoja on. Mutta jotenki se, että ei oo ollu täysin avointa se tiedottaminen. Tai ehkä se, että ois pitäny olla sitä keskustelua sen tiedottamisen lisäksi. Justiin niinku ne onnettomat tekosyyt siitä, että ei voi jotaki lähettää kun ei tiiä henkilöiden osoitteita.” Informantti A

Helsingin Sanomissa 15.5.2019 julkaistussa artikkelissa ”Tuulivoimahankkeeseen vaikuttaminen selkeytyy” kerrotaan, kuinka Karahkan tuulivoimapuistohanke on ensimmäinen hanke Suomessa, jossa on hyödynnetty tuulivoimapuistojen uutta kaavoitusmenettelyä. Tällä tarkoitetaan sitä, että hankkeen lupaprosessissa on samanaikaisesti käsitelty sekä ympäristövaikutusten arviointi (YVA) että yleiskaava. Oulaisten kaupungin teknisen johtajan mukaan tällainen menettelytapa helpottaa vaikuttamista, sillä asukkaat saavat sanoa mielipiteensä sekä YVA:sta että yleiskaavasta samanaikaisesti samaan paikkaan. (Honkanen, 2015.) Omissa haastatteluissani nousivat kuitenkin selkeinä esille ongelmat tiedottamisessa. Informantti A kertoi, ettei osannut sanoa oliko mielipiteiden antaminen uuden kaavoitusmenettelyn vuoksi helpompaa kuin aiemmin, sillä hänellä ei ollut aikaisempaa kokemusta siitä. Ennen kaikkea hän kuitenkin painotti, kuinka ongelmana oli ollut se, ettei hän ollut saanut tietoa hankkeesta tarpeeksi ajoissa, ja joutui siis lähettämään asiakirjoja koskevat mielipiteensä Oulaisten kaupungille melko kiireisellä aikataululla.

Vaikutusmahdollisuudet

Suomen tuulivoimahankkeet etenevät edelleen pitkälti ”ylhäältä alas johdettuina prosesseina”. Asukkaat eivät koe tulevansa kuulluiksi järjestetyistä yleisötilaisuuksista huolimatta. Korjon-

Kuusipuron ja Janhusen (2015) mukaan tämä voi osaltaan johtua siitä, että Suomen tuulivoimahankkeista puuttuu moniääninen keskustelu, eivätkä asukkaat koe olevansa osa suunnitteluprosessia, vaan kokevat jäävänsä sen ulkopuolelle. Yhteisölähtöinen energiantuotanto, jossa paikallisella yhteisöllä on mahdollisuus olla merkittäväällä tavalla mukana vaikuttamassa prosessiin, on Suomessa edelleen harvinaista. (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 15.)

Kysyin haastatteluissa, millaisia vaikutusmahdollisuuksia asukkailla on ollut Karahkan tuulivoimahankkeeseen, miten informantit ovat itse vaikuttaneet sekä miten he arvioivat omia vaikutusmahdollisuuksiaan. Kaksi informanteista oli täyttänyt asukaskyselyn ja yksi osallistunut yleisötilaisuuteen. Informantit kertoivat lisäksi muun muassa toimittaneensa omia mielipiteitään ja lausuntojaan Oulaisten kaupungille tai olleensa mukana tekemässä yhteistä kirjelmää Oulaisten kaupungille. Muun muassa sähkönsiirtoreitteihin oli pyritty vaikuttamaan. Yksi informanteista kertoi toimittaneensa hankkeesta negatiivisen lausunnon pyrkimyksenään ilmaista, ettei tuulivoimapuistoa haluttaisi niin lähelle asutusta. Yksi informanteista vastasi heti, ettei asukkailla ollut hänen mielestään ollut mitään vaikutusmahdollisuuksia hankkeeseen. Myöhemmin hän kuitenkin sanoi kokevansa positiivisena asiana rakentajia kohtaan sen, että he olivat hänen mukaansa poistaneet suunnitelmista yhden tuulivoimalan (myllyn), joka olisi tullut hyvin lähelle asuinalueita. Tästä huolimatta hän silti arvioi omat vaikutusmahdollisuutensa heikoiksi, eikä kokenut tulleen kuulluksi.

”Joo, on niihin otettu osaa niihin kyselyihin ja on sanottu mielipide niihin, mutta eipä niihin tuommosiin mittään pysty vaikuttamaan.” Informantti C

Myös Korjonen-Kuusipuron ja Janhusen artikkelin (2015) haastatteluissa oli noussut esille asukkaiden pelot ja huolet siitä, ettei heitä kuunnella. Yksittäisten ihmisten pieninä nähdyt vaikutusmahdollisuudet herättivät myös turhautumisen ja ärsyyntymisen tunteita. (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 22–23.) Kysyin haastatteluissani informanteilta, kokivatko he, että asukkaita on kuultu tarpeeksi hyvin suunnitteluprosessin aikana.

”No, kuultu on, mutta todella hankala sanoa, että onko kuultu riittävästi, mutta se vaikutusmahdollisuus jää asukkailla varmaankin aika pieneksi, että jos kunta tai kaupunki sen haluaa sen tuulivoimalan niin se tulee siihen. Että ei siihen varmaan pysty hirveästi vaikuttamaan jos on negatiivinen asenne itellä siihen, niin vaikka mitä yrittää tehdä ja lausua niin se oma ääni jää niin pieneksi, että ei siihen varmaankaan pysty vaikuttamaan.” Informantti B

”No, kyllä niitä on nyt kuultu ja osittain myös kuunneltu, mutta että se ongelma just vähän niinku siinä, että jäi se kuva, että ei ois haluttu kuulla. Siis se on niinku se enämpi se tunne, mitä siitä niinku jää, että mieluummin ois, siis niinku heidän näkökulmasta, että mieluummin ois oltu ilman niitä asukkaiden kommentteja.” Informantti A

Yksi informanteista myöskin koki, että vapaa-ajan asukkaita olisi pidetty eri asemassa kuin vakituksia asukkaita, eikä tuulivoimapuiston ollut ajateltu vaikuttavan heihin yhtä paljon kuin vakituksiin asukkaisiin, sillä he eivät asu alueella vuoden ympäri. Hän sanoi paikan merkitsevän paljon myös vapaa-ajan asukkaille, ja huomautti, että hekin omistavat maata ja maksavat verot kuulumaansa kuntaan, joten he ovat siinä asiassa samanarvoisia vakituisten asukkaiden kanssa.

Asukaskyselyssä oli tiedusteltu asukkaiden toiveita tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuteen ja sähkönsiirron reittivaihtoehtoihin liittyen. Avoimessa kysymyksessä yhdeksän vastaajaa on ollut sitä mieltä, että kumpikaan annetuista reittivaihtoehtoista ei ole toteutuskelpoinen, sillä reiteistä molemmat kulkevat liian lähellä asutusta ja pihapiirejä. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 18.) Myös haastatteluissa tulivat esille informanttien vaikutusmahdollisuudet sähkönsiirtoreitteihin, sillä he olivat ottaneet kantaa sähkönsiirtoreitteihin lähettäessään mielipiteitään ja lausuntojaan Oulaisten kaupungille. Yksi informanteista kertoi, ettei tuntenut voivansa vaikuttaa varsinaisiin tuulivoimaloihin, mutta pyrki parhaansa mukaan vaikuttamaan sähkönsiirron reittivaihtoehtoihin. Hänen tietojensa mukaan sähkönsiirtoreitteihin vaikuttamisessa myöskin onnistuttiin, sillä hän muisteli uuden reittiehdotuksen menneen läpi, mitä hän piti positiivisena asiana.

Myös Korjonen-Kuusipuron ja Janhusen (2015) mukaan rakentamisvaiheen aikaisen vuorovaikutuksen onnistuminen herätti positiivisia kokemuksia, mikä taas lisäsi positiivisia tunteita tuulivoimaa kohtaan, kun taas negatiiviset kokemukset rakentamisprosessista ja sen aikaisesta vuorovaikutuksesta herättivät kielteisyyttä tuulivoimaa kohtaan (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 27). Sama ilmiö nousi esille omissa haastatteluissani: onnistuneet vaikutustilanteet nähtiin positiivisena asiana, mutta epäonnistuneet kokemukset sekä tiedottamisesta että vaikuttamisesta herättivät informanteissa turhautumista ja negatiivisia tunteita koko hanketta kohtaan. ”Mikäli uusiutuvien energiavarojen ja tuulivoiman käyttöä halutaan edelleen kasvattaa, on luotava foorumeita, joissa ihmiset kokevat tulevansa kuulluiksi” (Korjonen-Kuusipuro & Janhunen, 2015: 27). Kannustimena vaikuttamiseen voi toimia se, että paikalliset otettaisiin mukaan hankkeen suunnitteluun alusta alkaen, jo tuulivoimapuiston sijoittamisesta lähtien (Bell et al, 2005: 467–468).

Hankkeen jatkosta

Tiedustelin haastattelujen lopussa informanttien halukkuutta seurata Karahkan tuulivoimahankkeen kulkua myös tästä eteenpäin sekä heidän aikomuksiaan edelleen vaikuttaa ja olla mukana hankkeeseen liittyvässä keskustelussa. Kaikki informantit kertoivat aikovansa seurata hankkeen

kulkua jatkossakin. Yksi informanteista esitti mielellään osallistuvansa hankkeeseen liittyviin yleisötilaisuuksiin, jos sellaisia vielä järjestetään. Toinen informantti kertoi aikovansa olla mukana vaikuttamassa sähkönsiirtoreittien rakennusvaiheeseen liittyviin ”tienkäyttöongelmiin”, joita hän oli kuvaillut aiemminkin esittäessään huoltaan siitä, että pienten yksityisteiden kuntoa ei välttämättä oteta huomioon rakennusvaiheessa. Myös toinen informantti ilmaisi, että huoltotieasia pelottaa ja harmittaa, ja kertoi pyrkivänsä vaikuttamaan siihen.

Kaksi informanteista kertoi aikovansa keskustella hankkeesta ja erityisesti huoltotieasiasta alueen muiden asukkaiden kanssa viimeistään tulevan kesän (2022) aikana. Yksi informanteista kertoi käyneensä katsomassa sähkönsiirtoreittien tulevia paikkoja suunnittelualueella. Hän kertoi haastattelun lopuksi edelleen toivovansa, ettei tuulivoimahanke toteutuisi, mutta piti tätä epätodennäköisenä:

”- - että tosiaan oon odotuskannalla ja tietenki toiveissa on tavallaan, että tuo ei toteutuis, joka on niinku epätodennäköstä, että kyllä se todennäkösesti toteutuu.” Informantti B

Asukaskyselyssä vastaajat saivat myöskin esittää toiveitaan Karahkan tuulivoimahankkeen jatkosuunnittelun osalta. Asukaskyselyn yhteenvedon mukaan kyselyyn vastaajat olivat sitä mieltä, että tuulivoimahankkeen jatkosuunnittelussa tulisi ottaa huomioon muun muassa tuulivoimaloiden määrä, huoltoteiden sijainti, luonto, vesistö ja eläimet, haittojen minimointi sekä asukkaiden ja maanomistajien mielipiteet. Tuulivoimaloiden määrää toivottiin vähennettävän ja korkeutta alennettavan, sekä voimaloiden ja sähkönsiirtoreittien toivottiin sijoitettavan tarpeeksi kauas asutuksesta. Tuulivoimapuistoa ei haluttu sinisuohaukan ja pöllön pesimäalueelle eikä sähkönsiirtoreittiä laulujoutsenen pesimäalueelle. Hankkeen tiedotuksessa toivottiin merkittävää parannusta. Haittoja kuten maiseman muutosta, välkettä ja melua toivottiin minimoitavan. Jatkosuunnitteluun liittyvissä toiveissa yksi tai useampi vastaajista oli toivonut tuulivoimapuiston rakentamista jättämistä sekä luontoarvojen ja asumisviihtyisyyden etusijalle laittamista. (FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 2020: 19.)

Hankkeeseen liittyen on 25.2.2022 julkaistu asukaslehti, joka on jaettu Oulaisten kotitalouksiin ja on nähtävissä sähköisenä versiona VSB:n sivuilla (Karahkaa Koskeva Asukaslehti on Julkaistu | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy, 2022). Asukaslehdessä käy ilmi, että tuulivoimapuiston rakentamisen valmistelu ajoittuu vuoteen 2022 ja varsinainen rakentaminen toteutuu vuonna 2023. Lehdessä kerrotaan, kuinka raskas liikenne tulee lisääntymään alueella rakentamisvaiheessa, mutta hyvän reittisuunnittelun sekä nykyisten, käytössä olevien teiden käyttämisen avulla rakentamisvaiheen

haittavaikutuksia pyritään vähentämään. Hankkeessa on myös otettu huomioon pohjavesialueen suojeleminen siten, että raskas liikenne ei tule kulkemaan kyseisen alueen kautta. Lehdessä on kerrottu asukkaille tiedoksi myös muun muassa hankkeen hyödyistä kunnalle, tuulivoiman yleisistä hyödyistä sekä siitä, ettei tuulivoimaloiden tuottamien infraäänien ole tutkimusten perusteella todistettu aiheuttavan ihmisille terveydellisiä haittoja tai vaivoja. Jos hanke etenee suunnitellusti, Karahkan tuulivoimapuiston kaupallinen sähköntuotanto voidaan aloittaa syksyllä 2024. (Öljymäki et al., 2022: 6–9.)

4. Yhteenveto

Kuten on käynyt ilmi, Karahkan lähialueella sijaitseva asuinalue sekä sen lähiympäristö ovat informanteille tärkeitä. Tuleva tuulivoimapuisto sekä sen tuomat mahdolliset muutokset asuinalueeseen ja maisemaan mietityttävät ja huolestuttavat. Huolta herättävät myös mahdolliset ääni- ja terveyshaitat. Haastatteluista kävi ilmi, että pitkä historia alueen asukkaana sekä paikkaan liitetyt merkitykset vaikuttavat siihen, miten maiseman muutoksiin suhtaudutaan. Paikan luontoa ja sen tarjoamia rauhoittumisen mahdollisuuksia pidetään arvossa, ja tuulivoimapuiston rakentamisen pelätään uhkaavan luonnonrauhaa muun muassa siitä syystä, että se lisää maalaismaisemaan teknologisen elementin. Informanttien suhde alueeseen koetaan tärkeänä, ja alue sekä sen luonto herättävät turvallisia ja rauhoittavia tunteita.

Negatiivista suhtautumista Karahkan tuulivoimahankkeeseen lisäsivät epäonnistuneet kokemukset tiedottamisen ja vaikuttamisen osalta. Vaikka informantit olivat kokeneet onnistumisiakin tuulivoimahankkeeseen vaikuttamisessa, arvioivat he silti omat vaikutusmahdollisuutensa melko heikoiksi, eivätkä kokeneet omaa ääntään täysin kuulluksi. Asukkaiden huomioiminen tuulivoimahankkeen suunnitteluprosessissa sekä selkeästi ja huolellisesti toteutettu tiedottaminen ovat tärkeitä osia asukkaiden ja hankkeen välisen luottamuksen rakentamisessa. Tiedottaminen on toteutettava huolellisesti alusta alkaen, sillä epäselvä ja heikosti toteutettu tiedottaminen voi lisätä asukkaiden epäluottamusta ja negatiivista suhtautumista hankkeeseen. Myös asukkaiden vaikutusmahdollisuudet on tehtävä selkeiksi, jotta asukkaat voivat kokea olevansa osana prosessia. Toimivalla tiedottamisella ja selkeästi esitetyillä vaikutusmahdollisuuksilla voitaisiin mahdollisesti lisätä asukkaiden positiivista suhtautumista tuulivoimahankkeeseen.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi mielenkiintoista tarkastella, muuttuuko asukkaiden suhtautuminen Karahkan tuulivoimahankkeeseen myöhemmässä vaiheessa, esimerkiksi rakennusvaiheessa, käyttöönottovaiheessa ja esimerkiksi vuoden tai kahden päästä käyttöönotosta. Olisi mielenkiintoista selvittää, vaikuttavatko ajan kulumisen sekä omakohtaiset kokemukset tuulivoimapuiston lähellä asumisesta asukkaiden suhtautumiseen sekä kyseiseen tuulivoimapuistoon että tuulivoimaan yleensä. Tällaista tutkimusta on syytä toteuttaa, sillä tutkimuksesta saatava tieto on konkreettisesti sovellettavissa ja sillä on yhteiskunnallista merkitystä. Lisäksi se nostaa esille paikallisyhteisön näkemyksiä ja kokemuksia tuulivoimahankkeesta, ja he tulevat sitä kautta huomioiduiksi ja oikeudenmukaisesti kohdelluiksi. On tärkeää tunnistaa, kuinka lähialueen asukkaat voitaisiin ottaa paremmin huomioon hankkeiden suunnittelussa heti hankkeiden alusta lähtien, sillä heille on tärkeää kokea omat äänensä kuulluiksi.

Lähteet

Haastattelut:

Haastattelu 1: Informantti A, 12.2.2022

Haastattelu 2: Informantti B, 12.4.2022

Haastattelu 3: Informantti C, 15.4.2022

Haastattelun teemalista: Liite 1

Painetut lähteet

Devine-Wright, P. (2011a). *Renewable energy and the public: from NIMBY to participation*. Earthscan.

Harnish, A., Wilk, R. R., & Haenn, N. (2016). *The Environment in Anthropology (Second Edition) A Reader in Ecology, Culture, and Sustainable Living (Second edition)*. New York University Press.

Kopnina, H., & Shoreman-Ouimet, E. (2013). *Environmental anthropology: future directions*. Routledge, Taylor & Francis Group.

Townsend, P. K. (2018). *Environmental anthropology: from pigs to policies* (Third edition). Waveland Press.

Sähköiset lähteet

Bell, D., Gray, T., & Haggett, C. (2005). The ‘Social Gap’ in Wind Farm Siting Decisions: Explanations and Policy Responses. *Environmental Politics*, 14(4), 460–477. Viitattu 14.5.2022. <https://doi.org/10.1080/09644010500175833>

Devine-Wright, P. (2011). Place attachment and public acceptance of renewable energy: A tidal energy case study. *Journal of Environmental Psychology*, 31(4), 336–343. Viitattu 14.5.2022. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2011.07.001>

Devine-Wright, P., & Howes, Y. (2010). Disruption to place attachment and the protection of restorative environments: A wind energy case study. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 271–280. Viitattu 14.5.2022. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.01.008>

FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy. Oulaisten Karahkan tuulivoimapuisto. Asukaskyselyn yhteenveto. 8.4.2020. Viitattu 25.3.2022. URL:

https://www.oulainen.fi/sites/oulainen.fi/files/Liite%2010_Asukaskyselyn%20yhteenveto_08042020.pdf

Freiberg, A., Schefter, C., Girbig, M., Murta, V. C., & Seidler, A. (2019). Health effects of wind turbines on humans in residential settings: Results of a scoping review. *Environmental Research*, 169, 446–463. Viitattu 14.5.2022. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30530085/>

Honkanen, J-P. (2019) Tuulivoimahankkeeseen vaikuttaminen selkeytyy. *Helsingin Sanomat*, digilehti, 19.5.2019. Viitattu 14.5.2022. URL: https://www.vsb.energy/fileadmin/user_upload/190515_Helsingin_Sanomat.pdf

Häkkilä, K. (2019) Lukijalta: Tuulivoimasta. *Pyhäjokiseutu*, digilehti, 25.2.2019. Viitattu 14.5.2022. URL: <https://www.pyhajokiseutu.fi/lukijalta-tuulivoimasta/3017064>

Karahkaa koskeva asukaslehti on julkaistu | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy. 25.2.2022. Viitattu 19.5.2022. URL: https://www.vsb.energy/fi/fi/hankkeet/karahka-oulainen/detail/?tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Bnews%5D=1039&cHash=9e206e9620cc22b4746ca5d09e7534d5

Karahkan hanke etenee rakennuslupien myötä | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy. 31.01.2022. Viitattu 25.3.2022. URL: https://www.vsb.energy/fi/fi/hankkeet/karahka-oulainen/detail/?tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Bnews%5D=1016&cHash=75ff9ea9aa9d7258f499e6ff417feaed

Knopper, L. D., & Ollson, C. A. (2011). Health effects and wind turbines: A review of the literature. *Environmental Health*, 10(1), 78. Viitattu 14.5.2022. URL: <https://ehjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/1476-069X-10-78>

Korjonen-Kuusipuro, K., & Janhunen, S. (2015). Tyyntä ja myrskyä: Tunteet osana tuulivoiman sosiaalista hyväksyttävyyttä. *Alue Ja Ympäristö*, 44(2), 15–29. Viitattu 14.5.2022. URL: <https://aluejajymparisto.journal.fi/article/view/64864>

Tuulipuisto Karahka | VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy. Viitattu 25.3.2022. URL: <https://www.vsb.energy/fi/fi/hankkeet/karahka-oulainen/>

Ymparisto.fi > Karahkan tuulivoimapuiston yleiskaava ja ympäristövaikutusten arviointi, Oulainen. (Julkaistu 26.11.2018, päivitetty 5.3.2020). Viitattu 14.5.2022. URL: https://www.ymparisto.fi/fi-fi/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Ymparistovaikutusten_arviointi/YVAhankkeet/Karahkan_tuulivoimapuiston_yleiskaava_ja_ymparistovaikutusten_arviointi_Oulainen

Öljymäki, A., Mulari M. & Palosaari T. (toim.) (2022) *Karahka. VSB Uusiutuva Energia Suomi asukaslehti 2022*. Punamusta. Julkaisija: VSB Uusiutuva Energia Suomi. Viitattu 14.5.2022. URL: <https://www.lukusali.fi/?p=VSB%20Uusiutuva%20Energia%20Suomi%20Oy&i=7efa51be-9476-11ec-a93e-00155d64030a>

Liitteet

Liite 1. Haastattelun teemalista

Karahkasta & alueesta:

- Kuinka kauan olet asunut alueella?
- Asutko alueella ympäri vuoden vai ajoittaisesti (vakituinen asukas vai loma-asukas)?
- Millaisena pidät tätä aluetta ylipäättään (ennen tuulivoimaloiden rakentamista/tällä hetkellä)? Miten arvioisit alueen viihtyisyyttä?
- Hyödynnätkö alueen luontoa ja ympäristöä? Millä tavoin ja kuinka usein?
- Mitä alue ja sen luonto/maisema merkitsee sinulle?
- Karahkasta: Milloin sait tietää hankkeesta, mitä kautta ja mitä ajatuksia se sillä hetkellä herätti? (Tiedon kulku)

Karahkan tuulivoimapuiston rakentamiseen suhtautumisesta:

- Millä tavoilla ajattelet tuulivoimapuiston vaikuttavan alueen ympäristöön ja maisemaan?
- Millaisia muutoksia tuulivoimalat (myllyt) ja voimalinjat aiheuttavat maisemaan? Miten suhtaudut maiseman mahdollisiin muutoksiin? Mikä muutoksissa häiritsee?
 - Miten muutokset vaikuttavat alueen viihtyisyyteen?
 - Entä luontoon ja esimerkiksi ulkoiluun, metsästyksen?
 - Miten vaikuttavat muuten?
 - Miten suhtaudut mahdollisiin näköhaittoihin? Entä meluhaittoihin?
 - Mitä mieltä olet sähkönsiirtoreiteistä (voimalinjat)? Tulevatko ne mielestäsi liian lähelle asutusta? Mitä vaikutuksia tällä voi olla?
 - Koetko, että tuulivoimalan rakentaminen alueelle häiritsee alueen luonnonrauhaa?
 - maalaismaisema vs. teknologia?
 - Huolestuttaako tuulivoimalan/sähkölinojen rakennusvaihe ja sen mahdollisesti aiheuttamat haitat?
- Millaisia tunteita tuulivoimalahanke herättää näin etukäteen?
- Millä tavoilla näet tuulivoimalan vaikuttavan kuntaan (Oulainen)? Kunnan imagoon?
 - Vaikuttaako esim. työllisyyteen?
 - Mitä ajatuksia herättää: taloudelliset vaikutukset kunnalle (esim. kiinteistövero), maanomistajille (korvaukset/maan vuokrat)

Tuulivoimasta:

- Mitä mieltä olet tuulivoimasta yleisesti?
- Miten Karahkan tuulivoimalahanke on vaikuttanut suhtautumiseesi tuulivoimaan energiakeinona yleisesti?

Vaikutusmahdollisuuksista:

- Millaisia vaikutusmahdollisuuksia asukkailla on ollut tuulivoimalahankkeeseen?
- Millä tavoin arvioit omat vaikutusmahdollisuutesi Karahkan tuulivoimalahankkeeseen? (Miten olet itse vaikuttanut?)
- Koetko, että asukkaita on kuultu suunnitteluprosessin aikana tarpeeksi hyvin?
- Onko tuulivoimapuistoon liittyvistä asioista tiedotettu mielestäsi tarpeeksi selkeästi?
- Oletko käynyt hankkeeseen liittyvissä yleisötilaisuuksissa/-tilaisuudessa? Jos kyllä, mitä ajatuksia se herätti? Vaikuttiko se käsityksiisi tästä hankkeesta? Antoiko se lisätietoa? Koitko sen hyvänä tilaisuutena kenties vaikuttaa hankkeeseen?
- Olisiko jotain voitu kenties tehdä toisin, jotta asukkaat olisi voitu ottaa paremmin huomioon suunnitteluprosessissa? Mikä olisi hyvä kanava asukkaiden vaikutusmahdollisuuksille (yleisötilaisuudet, kyselyt, jokin muu)?
- Oletko ollut yhteydessä muihin alueella asuviin tästä hankkeesta? Mitä kautta, ja mitä olette keskustelleet?

Jatkosta:

- Miten aiot seurata prosessin kulkua tästä eteenpäin?
- Aiotko olla jatkossa(kin) mukana hankkeeseen liittyvässä keskustelussa?